

Statsborgerskab - Lad uddannelse tælle med

POLICY PAPIR - December 2024

Rådet mener, at uddannelse skal tælle med som beskæftigelse ved ansøgning om statsborgerskab.

Det mener Rådet fordi:

- 1** Danmark mangler kvalificeret arbejdskraft i den private og offentlige sektor.
- 2** De nuværende regler risikerer at medvirke til, at unge fravælger uddannelse.
- 3** Kravene til tildeling af statsborgerskab kan have positive effekter for integrationen.

Rådet stiller sig til rådighed for yderligere diskussioner og kvalificering af debatten fra relevante aktører.

Skriv til Rådets sekretariat på dnir@siri.dk.

Styrk integrationen ved at lade uddannelse tælle med som beskæftigelse for ansøgere af statsborgerskab

Det Nationale Integrationsråd ser statsborgerskab som en af de mest værdifulde rettigheder i det danske samfund. Vi mener, at det bør tildeles med omhu, så det forbliver forbeholdt dem, der opfylder de relevante kriterier. Ligesom vi mener, at processen frem mod tildelingen af statsborgerskab skal understøtte den gode integrationsindsats og -proces.

Som det er i dag, tæller uddannelse ikke med, når unge efterkommere uden statsborgerskab skal opfylde kravene til beskæftigelse i lovgivningen omkring statsborgerskab.

Det, mener Rådet, indebærer en risiko. Risikoen er, at unge efterkommere af personer fra ikke-vestlige lande, der er vokset op i Danmark, ikke kan bidrage til samfundet i så høj grad, som de kan og gerne vil.

Ligeså kan det danske samfund risikere at forværre sin mangel på arbejdskraft. Begge dele fordi unge efterkommere ikke uddanner sig, som en konsekvens af den måde, statsborgerskabsreglerne er skruet sammen i dag.

Derfor foreslår Rådet, at uddannelse skal side-stilles med beskæftigelse ved ansøgning om statsborgerskab.

Derudover mener Rådet, at der er udvalgte områder, hvor sagsbehandlingen kan justeres, til gavn for ansøgerne.

Det omhandler, at:

- 1) Frafaldne sigtelser ikke bør påvirke sagsbehandlingen.
- 2) Sagsbehandlingen bør være mere gennemskuelig og brugervenlig.

Uddannelse bør tælle med i beskæftigelseskravet

Som det er i dag, skal ansøgere om statsborgerskab have været fuldtidsbeskæftigede i mindst 3 år og 6 måneder inden for de sidste 4 år. Og uddannelse tæller ikke med som beskæftigelse¹.

Danmark kommer til at mangle 90.000 medarbejdere allerede i 2030². Ifølge VIVE er problemerne størst på velfærdsområderne – fx sosu-assistenter, sygeplejersker og pædagoger – men det private erhvervsliv kommer også til at mangle medarbejdere³. Arbejderbevægelses Erhvervsråd vurderer, at der særligt kommer til at mangle faglærte⁴.

Unge efterkommere tager i høj grad relevant uddannelse

Tal fra Danmarks Statistik viser, at unge efterkommere fra ikke-vestlige lande i høj grad uddanner sig til at kunne varetage relevante jobs i Danmark.

Særligt kvinderne er godt med⁵. Hele 77% af de 30-årige kvindelige efterkommere har taget en uddannelse, der giver erhvervsfaglige kompetencer – mod 84% for 30-årige kvinder med dansk oprindelse⁶. Det tilsvarende tal er lavere for 30-årige mandlige efterkommere, men ligger dog stadig på 58% - mod 76% for 30-årige mænd med dansk oprindelse.

For både mandlige og kvindelige 30-årige efterkommere er der tale om en betydelig stigning af efterkommere, der tager erhvervsuddannelser, i de sidste 10 år.

1 <https://uim.dk/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere/betingelser/beskæftigelse/>

2 <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13661041/kl-mangel-pa-arbejdskraft-er-den-storste-udfordring-for-fremtidens-velfaerd?publisherId=13559771>

3 <https://www.danskerhverv.dk/det-er-nu-vi-skal-handle/mangel-pa-arbejdskraft/>

4 <https://www.ae.dk/analyse/2021-03-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030>

5 Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark", december 2023, s. 62.

6 Danmarks Statistik: "Indvandrere i Danmark", december 2023, s. 61.

Tabel 1: Andel af hhv. kvindelige og mandlige 30-årige efterkommere fra ikke-vestlige lande med en fuldført erhvervsuddannelse, i procent.

	2012	2022
Kvindelige efterkommere	61	77
Mandlige efterkommere	44	58

Kilde: Danmarks Statistik: Indvandrere i Danmark 2023, december 2023, s. 61.

Tallene skelner ikke mellem efterkommere uden statsborgerskab og unge med statsborgerskab. Men det står tilbage, at viljen til at uddanne sig og bidrage til samfundet gennem sin uddannelse i høj grad er til stede i gruppen.

Mange unge efterkommere har ikke statsborgerskab

Tabel 2 viser, at omkring en tredjedel af alle efterkommere fra ikke-vestlige lande under 30 år – eller omkring 47.000 personer - ikke har dansk statsborgerskab. Tallene bygger på Danmarks Statistik, der definerer en efterkommer som en person, der er født i Danmark, hvor ingen af forældrene har dansk statsborgerskab.

Tabel 2: Antal efterkommere fra ikke vestlige lande med hhv. dansk og udenlandsk statsborgerskab, fordelt på alderskategorier, 2023.

	Antal efterkommere med dansk statsborgerskab.	Antal efterkommere med udenlandsk statsborgerskab.	Samlet antal efterkommere.	Samlet – procent af den samlede gruppe efterkommere under 30, der ikke har dansk statsborgerskab.
0-9 år	23.303	28.788	52.091	55%
10-19 år	33.840	10.995	44.835	25%
20-29 år	39.758	7.519	47.277	16%
Samlet	96.901	47.302	144.203	33%

Kilde: Danmarks Statistik, FOLK2. Samle-kategorierne er egne beregninger. Danmarks Statistik definerer en efterkommer som personer født i Danmark, hvor ingen af forældrene har dansk statsborgerskab.

Krav til opnåelse af statsborgerskab påvirker integrationen

Den internationale forskning viser relativt entydigt, at tildelingen af statsborgerskab har en række positive effekter ift. fx beskæftigelse og uddannelse. Det gælder særligt for kvinder⁷.

Forskningen viser også, at dette ikke bare skyldes, at man får et nationalt pas. Det dækker over, at hele processen mod at få statsborgerskab fremmer hensigtsmæssige integrations-effekter, hvor personer uden statsborgerskab investerer mere i fx at uddanne sig og komme på arbejdsmarkedet⁸ for at opnå statsborgerskabet.

7 Peters, Floris, Maarten Vink and Hans Schmeets (2018). 'Anticipating the citizenship premium: before and after effects of immigrant naturalisation on employment.' *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(7), 1051–1080.

8 Se fx Gathmann, C. and Keller, N. (2017). 'Access to Citizenship and the Economic Assimilation of Immigrants.' *The Economic Journal*, Early View, doi:10.1111/econj.12546.

Peters, Floris, Maarten Vink and Hans Schmeets (2018). 'Anticipating the citizenship premium: before and after effects of immigrant naturalisation on employment.' *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(7), 1051–1080. Det skal nævnes, at en del af forskningen beskæftiger sig med førstegenerationsindvandrere. Det antages dog med god mening,

at de relevante gavnlige effekter er også gældende for efterkommere uden statsborgerskab.

En undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder⁹ viser i den forbindelse, at unge efterkommere uden statsborgerskab gør sig en del tanker om, hvordan uddannelse og beskæftigelse kan påvirke deres muligheder for at få statsborgerskab. Gruppen er generelt meget motiveret for at få statsborgerskabet, og reglerne for opnåelsen af statsborgerskabet betyder noget for, hvordan de agerer.

Forskning fra Aarhus Universitet indikerer dog også, at over en fjerdedel af indvandrede uden statsborgerskab fravælger uddannelse, fordi uddannelse ikke tæller med i beskæftigelseskravet¹⁰. På denne baggrund vil det være forventeligt, at det samme gør sig gældende for en stor andel af efterkommere.

Reglerne for opnåelse af statsborgerskab påvirker altså de unge efterkommere uden statsborgerskab, og hvis reglerne indeholder incitamenter til ikke at uddanne sig, så er der en risiko for, at de unge fravælger det.

9 Institut for Menneskerettigheder: "Fremmed i eget land", 2021

10 Endnu ikke publicerede resultater fra projektet 'Outside Citizenship: The Making and Integration of Denizens' på Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

Derudover kommer statskassen til at gå glip af skatteindtægter. En analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at den samfundsøkonomiske gevinst for en faglært i gennemsnit er 7 mio. kr.¹¹.

Uddannelse bør tælle med, for både individets og samfundets skyld

Den tilgængelige viden peger dermed samlet set på, de unge efterkommere i høj grad uddanner sig til at kunne varetage jobs, som det danske samfund mangler – igennem uddannelser, der bidrager til statskassen.

Reglerne for statsborgerskab kan dog risikere at sætte bånd op for dette, fordi uddannelse ikke tæller med som beskæftigelse – og dermed bidrage til at hindre en god integrationsproces.

Denne problemstilling bliver endnu mere relevant i den nære fremtid, hvor vi som samfund kommer til at mangle faglært arbejdskraft.

Det er derfor yderst relevant at gøre noget nu – at ændre reglerne, så uddannelse sidestilles med beskæftigelse.

Dette vil gavne såvel den enkeltes integration, som det danske samfunds behov for arbejdskraft inden for centrale sektorer på såvel det offentlige som det private arbejdsmarked.

Dette vil også til en vis grad være udtryk for en harmonisering af lovgivningen. Inden for integrationsområdet for nyankomne udlændinge defineres ordinær uddannelse som selvforsørgelse¹².

¹¹ Arbejderbevægelsens Erhvervsråd: "Uddannelse betaler sig", august 2024. <https://www.ae.dk/analyse/2024-08-uddannelse-betaler-sig-samfundet-vinder-75-mio-kr-ved-at-uddanne-en-social-og>

¹² <https://www.uim.dk/arbejdsomraader/integration/modtagelse-og-integration-af-nye-borgere/den-beskaeftigelsesrettede-integrationsindsats/selvforsoergelses-og-hjemrejseprogrammet-og-introduktionsprogrammet/>

Øvrige anbefalinger til den konkrete sagsbehandling

Frafaldne sigtelser skal ikke påvirke ansøgningsprocessen negativt

Hvis man er sigtet for en lovovertrædelse kan man ikke få statsborgerskab, så længe sigtelsen opretholdes¹³. En undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder viser dog, at nogle borgere oplever, at deres sager helt afvises ved en sigtelse, selvom sigtelsen frafaldes¹⁴. Det peger derfor umiddelbart på en risiko for, at man som ansøger skal starte helt forfra med sin ansøgning om statsborgerskab, selvom sigtelsen droppes.

Rådet mener, at ansøgninger, der afbrydes, fordi ansøgeren sigtes, bør kunne genoptages, hvis sigtelsen frafaldes. Sigtelser, der ikke fører til tiltale, må ikke føre til, at ansøgeren skal starte ansøgningsprocessen forfra.

Sagsbehandlingen bør være mere gennemskuelig og brugervenlig

Børn og unge efterkommere, der er opvokset i Danmark, skal gennem samme proces som personer der er kommet til Danmark som voksne¹⁵. Det betyder, at unge efterkommere kan være langt oppe i 20'erne, før det er muligt for dem at få statsborgerskab. Udlændinge- og Integrationsministeriet oplyser, at sagsbehandlingstiden for en ansøgning om statsborgerskab i gennemsnit er 22 måneder¹⁶.

En undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder viser, at selve ansøgningsprocessen med dens flere år lange sagsbehandlingstid, mange dokumentationskrav o.l., også kan være problematisk for den enkeltes integration¹⁷. Det er primært, fordi det giver en oplevelse af at blive modarbejdet af systemet, og at de ikke er velkomne.

Rådet anerkender, at der skal stilles høje krav til efterkommere, der søger om statsborgerskab, men sagsbehandlingen i sig selv må ikke skade integrationen.

¹³ <https://uim.dk/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere/betingelser/strafbare-forhold/>

¹⁴ Institut for Menneskerettigheder: "Fremmed i eget land", 2021.

¹⁵ <https://menneskeret.dk/udgivelser/statsborgerskab-unge>

¹⁶ <https://uim.dk/statsborgerskab/sagsbehandlingstider-mv/>

¹⁷ Institut for Menneskerettigheder: "Fremmed i eget land", 2021

Konkret mener Rådet, at

- a. Det skal være nemmere at tilgå gennemsigtig information om betingelser og proces. Der bør i videst muligt omfang benyttes et simpelt, ikke fagtungt sprog.
- b. Det skal sikres, at officielle hjemmesider er opdaterede, og at der er kongruens mellem de forskellige officielle hjemmesider.
- c. Dokumentationsbyrden kun bør eksistere i det omfang, der er behov for. Information som kan indhentes via tilgængelige administrative data, fx uddannelsespapirer, straffeattester, bøder og deslige, bør indhentes automatisk. De allerede tilgængelige administrative data kan anvendes til at verificere berettigelsesstatus.
- d. Der skal være mulighed for at følge med i behandlingen af ens ansøgning.

Det Nationale Integrationsråd

Det Nationale Integrationsråd arbejder for at finde langvarige løsninger på de eksisterende problemer i den danske integrationsindsats. Det gør Rådet ved at rådgive Udlændinge- og Integrationsministeren via bl.a. anbefalinger og policy papirer. Rådet arrangerer også møder mellem ministeren og de virksomheder der gør en indsats for at styrke integrationen i deres daglige virke. Til sidst stræber Rådet efter at være en stærk stemme i den offentlige debat om integration, bl.a. ved at tilføje fakta og nuancer til komplekse problemstillinger.

FØLG RÅDET:

LINKEDIN: [DET NATIONALE INTEGRATIONSRÅD](#)
[DNIR.DK](#)